

Adviesnota aan de raad

Raadsvergadering: 11 april 2024
Team: SD
Zaaknr: 11847-2024

Onderwerp:	Adviesnota Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Gemert-Bakel 2024 – 2040		
Portefeuillehouder:	Wethouder W. Steeghs		
Zaaknummer:	11847-2024		
Naam auteur:	K. van Hal	Team:	SD

Aan de raad

Inleiding

De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting. In Gemert – Bakel betreft dit 12 scholen voor primair onderwijs, één school voor speciaal basisonderwijs en één school voor voortgezet onderwijs met twee locaties.

Gemeente en schoolbesturen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de (kwaliteit van de) huisvesting van leerlingen. In de Wet Primair Onderwijs (WPO), Wet Expertise Centra (WEC) en de Wet Voortgezet Onderwijs (WVO) zijn de verantwoordelijkheden vastgelegd. In de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs zijn de wettelijke rechten en plichten verder vormgegeven. In de gemeente zijn deze vervolgens vertaald in een Integraal Huisvestingsplan (IHP). Het laatste IHP is opgesteld in juli 2020 en gold voor de periode 2020 – 2023.

In het coalitieakkoord ‘Samen goed doen 2022 - 2026 is de ambitie vastgelegd om het IHP toekomstbestendig te maken en door te rekenen. Op 3 november 2022 is ook een motie aangenomen met het verzoek een nieuw en toekomstgericht integraal huisvestingsplan (IHP) onderwijs op te stellen.

De afgelopen decennia heeft er in de kleine kernen van de gemeente veel vernieuwing plaatsgevonden van de schoolgebouwen door de bouw van multifunctionele voorzieningen (MFA's). Dit geldt niet voor de kern Gemert, daar bevinden zich een aantal oudere scholen, die technisch en functioneel gedateerd zijn.

Daarnaast verwacht de gemeente in verband met de schaa sprong binnen enkele jaren een substantiële uitbreiding van circa 1.000 woningen in Gemert Noord. De basisscholen in Gemert Noord (Jenaplanschool De Pandelaar en Kindcentrum De Samenstroom) hebben op dit moment niet voldoende ruimte meer om alle nieuwe leerlingen toe te laten. De schaa sprong vraagt om een heroverweging van de onderwijshuisvesting in Gemert om de komende jaren in voldoende, passende onderwijshuisvesting te kunnen blijven voorzien. In dit IHP 2024 – 2040 wordt de huisvestingsbehoefte in beeld gebracht op basis van actuele leerlingenprognoses en wordt een geactualiseerde uitvoeringsagenda uitgewerkt.

Beslispunten

1. Het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Gemert – Bakel 2024 – 2040 vast te stellen met daarin de gewenste investeringen voor de onderwijshuisvesting voor de komende 16 jaar.

Dit onderwerp komt aan de orde in:

Commissie Sociaal Domein, Sport en Onderwijs d.d. 28 maart 2024

Dit onderwerp is aan de orde geweest in:

Het betreft een uitwerking van de motie 'Integraal Huisvestingsplan' uit de raadsvergadering van donderdag 3 november 2022.

Beoogd effect

Uitvoering geven aan het verzoek van de raad voor een nieuw en uitgebreid Integraal Huisvestingsplan, waarin de huisvestingsvraagstukken voor de korte en middellange termijn in beeld worden gebracht. Het meerjarig IHP Onderwijs geeft invulling aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid om planmatig met de onderwijshuisvesting om te gaan en het biedt richtlijnen voor keuzes en afwegingen m.b.t de investeringen voor voorzieningen voor het onderwijs.

Duurzaamheid

In dit IHP zijn de ambities uit de sectorale routekaart PO en VO voor verduurzaming van schoolgebouwen als uitgangspunt genomen.

Argumenten

1.1. Het IHP is een goed instrument om de ambities als basis voor de schaa sprong en het coalitieakkoord waar te maken.

De Brainportregio, waar wij onderdeel van uitmaken, is de afgelopen jaren enorm gegroeid. De groei van bedrijvigheid, banen en welvaart betekent ook een groeiende behoefte aan mensen en daarmee aan ruimte voor wonen en voorzieningen. De gemeente heeft daarom ingezet op een duurzame schaa sprong, waarbij we willen groeien naar 35.000 inwoners. Een schaa sprong vraagt om een aantrekkelijke(re) woongemeente met de juiste voorziening op de juiste plek. Dit geldt zeker voor scholen, zowel voor het primair als het voortgezet onderwijs. In dit IHP 2024 – 2040 wordt de huisvestingsbehoefte in beeld gebracht en vertaald in een concrete uitvoeringsagenda om de komende jaren in voldoende, passende onderwijshuisvesting te kunnen blijven voorzien.

Dit IHP is ook een uitwerking van de ambitie uit het coalitieakkoord 'Samen goed doen 2022 – 2026' om het IHP toekomstbestendig te maken en door te rekenen. Met dit IHP stellen gemeente en schoolbesturen zich tot doel toekomstbestendige onderwijshuisvesting te realiseren. Toekomstbestendige onderwijshuisvesting past bij het huidige en toekomstige aantal leerlingen, past bij de onderwijsinhoudelijke ambities én binnen de beschikbare financiële middelen. Dit meerjarig IHP geeft invulling aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid om planmatig met de huisvesting van het onderwijs om te gaan. Maar het beschrijft vooral de gezamenlijke visie van de gemeente en schoolbesturen op de gewenste toekomstsituatie voor de huisvesting.

1.2. Het IHP 2024 – 2040 is tot stand gekomen in overleg met de bovenschools directeuren PO en VO.

Gemeente en schoolbesturen zijn zich er van bewust dat onderwijshuisvesting een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van de gemeente en het onderwijs. Daarom hebben we het IHP samen met de schoolbesturen ontwikkeld. In de periode april 2023 tot en met

januari 2024 zijn de inhoudelijke, beleidsmatige en huisvestelijke ambities en vraagstukken geïnventariseerd en besproken door middel van overleggen en gezamenlijke bijeenkomsten. Daarnaast hebben we in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) op 5 februari 2024 overleg gevoerd met de vertegenwoordigers van het primair en het voortgezet onderwijs over het concept IHP 2024 – 2040. Het verslag van het OOGO treft u als bijlage aan.

Tijdens dit overleg hebben alle schoolbesturen ingestemd met dit IHP en aangegeven zich te kunnen vinden in de prioritering. Wel is aandacht gevraagd voor de volgende punten:

- Stichting GOO heeft meerdere punten gedeeld waar zij zich niet in kunnen vinden (zie verslag OOGO) en benoemt dat GOO zich het recht voor houdt dat zij op deze aspecten een eigen visie, mening en belang houden.
- Stichting PlatOO deelt de zorg of de financiële claims uit het IHP ook daadwerkelijk overgenomen zullen worden in de meerjarenbegroting.
- In het investeringsoverzicht in het IHP zijn voor de diverse renovatie- en nieuwbouwprojecten alleen de stichtingskosten op basis van de normbedragen van de VNG (prijspeil 2024) opgenomen. Dit betreft de kosten voor de bouw van de school en (eventueel) de gymzaal. Naast de stichtingskosten kan er sprake zijn van aanvullende kosten, zoals voor tijdelijke huisvesting tijdens vervangende nieuwbouw, sloopkosten van het bestaande gebouw en het bouwrijp maken van de grond. In de verordening is opgenomen dat de vergoeding voor aanvullende kosten wordt vastgesteld op basis van de feitelijke kosten. Omdat niet met normen wordt gewerkt zijn deze moeilijk in te schatten. Daarom zijn voor de aanvullende kosten alleen p.m. posten opgenomen.

1.3 Dit IHP bevat een doorkijk voor de komende 16 jaar, hiermee is al rekening gehouden met de wetswijziging voor het verplicht opstellen van een IHP.

Een IHP heeft een strategisch doel waarbij spreiding van scholen en de demografische ontwikkeling een belangrijke rol spelen. Een IHP heeft op dit moment nog géén juridische status omdat aanvragen voor (vervangende) nieuwbouw en/of uitbreiding conform de procedures zoals omschreven in de verordening moeten worden ingediend. Afweging vindt plaats via de kadernota. Renovatie van een schoolgebouw is, ook vanuit duurzaamheid, vaak een goede oplossing, maar is als voorziening onvoldoende geregeld in de onderwijswetten.

Daarom hebben de PO-raad, de VO-raad en de VNG in april 2018 een gezamenlijk plan opgesteld. In dit plan worden gemeenten verplicht om samen met de schoolbesturen een IHP voor ten minste 16 jaar vast te stellen. Voor de eerste vier jaren wordt daarbij een concreet uitvoeringsprogramma opgesteld. Het IHP wordt in de onderwijswetten opgenomen en vervangt het systeem waarbij jaarlijks huisvestingsaanvragen kunnen worden ingediend. Renovatie moet een voorziening in de huisvesting worden, waar de gemeente verantwoordelijk voor is. Daarnaast moet het voor schoolbesturen gemakkelijker worden om zelf bij te dragen aan voorzieningen in de onderwijshuisvesting.

Deze voorstellen van de PO-raad, VO-Raad en VNG zijn door het ministerie van OC&W vertaald in een wetsvoorstel 'Doelmatige aanpak onderwijshuisvesting'. In 2023 heeft een formele internetconsultatie plaatsgevonden. De verwachting is dat de wettelijke verankering van het wetsvoorstel nog enkele jaren duurt.

In dit IHP sorteren we vast voor op dit wetsvoorstel via een doorkijk voor de komende 16 jaar. Ondanks dat het IHP nog geen juridische rechtskracht heeft, hebben de gemeente en schoolbesturen op basis van het IHP een 'inspanningsverplichting' om tot realisering van de in het IHP opgenomen huisvestingsprojecten, c.q. uitvoeringsagenda te komen.

1.4 Het IHP geeft een prioritering in welke volgorde de schoolgebouwen in aanmerking komen voor uitbreiding, renovatie en/of (vervangende) nieuwbouw. De daadwerkelijke uitvoering vraagt altijd nader onderzoek en votering van de investering.

Het IHP bevat een investeringsagenda, die de financiële consequenties van de huisvestingsagenda beschrijft. Kern van het IHP is de overeenstemming tussen de gemeente en schoolbesturen over de noodzaak van de opgenomen voorzieningen en de volgorde van toekennen van de voorzieningen door de gemeente. Hiermee hebben gemeente en schoolbesturen gezamenlijk de prioritering bepaald. Dit IHP is in combinatie met de MJOP's van schoolbesturen de basis voor een langjarige planning van de investeringen in onderwijshuisvesting.

De in dit IHP genoemde jaartallen zijn onder voorbehoud, omdat uitvoering nog steeds afhankelijk is van door de raad beschikbaar te stellen budget. Projecten worden verwerkt in de Kadernota 2025, waarna per project votering in de gemeenteraad plaatsvindt.

Voor definitieve votering is ook altijd nader onderzoek nodig. Voor projecten op langere termijn moet nader onderzoek uitwijzen of sprake moet zijn van renovatie of vervangende nieuwbouw. Bij nieuwbouw wordt bij het vaststellen van de normatieve ruimtebehoefte (in principe) uitgegaan van het aantal leerlingen in het kalenderjaar van uitvoering. In geval van verwachte krimp of groei op basis van de leerlingenprognoses wordt in overleg met het schoolbestuur bekeken of bij start van het project aanpassingen van het aantal te bouwen aantal m² nodig is.

1.5 Uitvoering van de prioriteiten uit het IHP is belangrijk, het geeft duidelijkheid aan ouders over de (mogelijke) schoolkeuze voor hun (jonge) kinderen.

Ondanks de enorme huisvestingsopgave voor het Voortgezet Onderwijs, is het belangrijk ook middelen te reserveren voor het Primair Onderwijs. Door de woningbouw in Gemert-Noord neemt het aantal leerlingen op de scholen in Noord nog steeds toe. KC De Samenstroom heeft inmiddels een leerlingenstop. Dit gaat op korte termijn ook voor Jenaplanschool de Pandelaar gelden. Uitvoering van de projecten uit het IHP geeft ouders meer duidelijkheid over de mogelijkheden voor de schoolkeuze voor hun kind.

Kanttekeningen / risico's

1.1 In de investeringsagenda zijn bedragen opgenomen voor de verwachte stichtingskosten voor de school en de gymzaal. Voor aanvullende kosten, zoals tijdelijke huisvesting, zijn alleen p.m. posten opgenomen. Dit kan een vertekend beeld geven van de noodzakelijke investeringen.

In het investeringsoverzicht in het IHP zijn voor de diverse renovatie- en nieuwbouwprojecten alleen de stichtingskosten op basis van de normbedragen van de VNG (prijspeil 2024) opgenomen. Dit betreft de kosten voor de bouw van de school en (eventueel) de gymzaal. Naast de stichtingskosten kan er sprake zijn van aanvullende kosten, zoals voor tijdelijke huisvesting tijdens vervangende nieuwbouw, sloopkosten van het bestaande gebouw en het bouwrijp maken van de grond. Omdat aanvullende kosten worden vergoed op basis van de feitelijke kosten, zijn deze moeilijk vooraf in te schatten.

De schoolbesturen hebben tijdens het OOGO hun zorg geuit dat aanvullende kosten geen onderdeel vormen van het totale investeringsbedrag. Daar waar aanvullende kosten te verwachten zijn, zijn in de investeringsagenda daarom p.m. posten opgenomen.

1.2 Hoewel de VNG-normen de laatste jaren fors zijn opgehoogd, laten externe kostenbronnen en recente aanbestedingen zien dat de daadwerkelijke bouwkosten op dit moment hoger zijn dan de norm.

Er zijn verschillende normbedragen per m² voor de bouw van scholen. Allereerst de VNG norm, volgens onze verordening is dat het uitgangspunt voor de scholen in Gemert-Bakel. Deze VNG-norm is de laatste jaren fors opgehoogd. Die verhoging was noodzakelijk door aanscherping van eisen uit het bouwbesluit en de verhoging van technische eisen op het vlak van binnenmilieu en duurzaamheid.

Daarnaast is er het Kwaliteitskader Huisvesting van Ruimte-OK. De norm in dit kader is gebaseerd op diverse kostenbronnen, zoals het Bureau Documentatie Bouwwezen (BdB) en de Bouwkostenkompas. Deze norm is hoger dan de VNG-norm, omdat ook de wensen van deze tijd zijn meegenomen. Dit kwaliteitskader gaat op onderdelen zoals binnenmilieu en duurzaamheid dus verder dan de VNG-norm.

Het is lastig een reële financiële raming te geven, de uiteindelijke kosten hangen sterk af van de locatie, de eisen aan gebouw en omgeving en de omvang van de voorziening (hoe groter de voorziening, hoe lager de kosten per m²). In dit stadium kunnen we enkel nog uitgaan van deze normbedragen.

In het Kwaliteitskader Huisvesting wordt op basis van bovengenoemde kostenbronnen een schatting gegeven van de stichtingskosten per m² BVO inclusief aanvullende eisen. In de financiële paragraaf is ter vergelijking een tabel toegevoegd met een schatting van de investeringskosten gebaseerd op deze norm.

Financiën

Het IHP bevat onderstaande investeringsagenda. De berekening van de stichtingskosten voor school en gymzaal zijn gebaseerd op de methodiek van de VNG normbedragen, vastgelegd in de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Gemert – Bakel. Uitzondering hierop is het Commanderij College, de daarvoor opgenomen bedragen komen uit het recente raadsvoorstel.

De verwachte stichtingskosten en daaruit vloeiende kapitaallasten worden opgenomen in de Kadernota 2025. De kapitaallasten vangen aan in het jaar na oplevering en ingebruikname van een renovatie- of nieuwbouwproject.

School (alle bedragen * € 1.000)	SK	2025	2026	2027	2028	2029
De Kleine Kapitein	404	0	24	24	23	23
Kindcentrum Berglaren	6.348	0	0	381	375	370
Duo-school Doonheide tijdelijk	PM	0	0	PM	PM	0
Jenaplanschool De Pandelaar	5.244	0	0	0	315	310
Commanderij College Macropedius	38.680	0	0	0	2.229	2.195
Duo-school Doonheide permanent	9.983	0	0	0	0	599
SBO Petrus Donders	5.397	0	0	0	0	0
OBS 't Einder	4.264	0	0	0	0	0
Totaal	70.320	0	24	405	2.943	3.497

SK betreft de stichtingskosten. De geraamde bedragen per jaar zijn de kapitaallasten.

De ramingen van SBO Petrus Donders en OBS 't Einder vallen buiten de scope van de gemeentelijke begroting met realisaties in respectievelijk 2033 en 2036. Inclusief deze

scholen bedragen de totale kapitaallasten van dit IHP in 2037 € 3.639.000.

In de Begroting 2024 zijn al bedragen geraamd. Die staan in onderstaande tabel opgenomen. Verder zijn vrijvallende kapitaallasten beschikbaar. Als een schoolgebouw volledig is afgeschreven dan kunnen de afschrijvingslasten worden ingezet voor het nieuwe schoolgebouw.

Dekking (alle bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Totaal kapitaallasten: zie eerste tabel	0	24	405	2.943	3.497
Aanwezige dekking Commanderij College	0	-1.926	-1.898	-1.896	-1.867
Aanwezige dekking Kindcentrum Berglaren	-188	-188	-234	-234	-234
Dekking vrijval overige kapitaallasten	-2	-12	-12	-13	-13
Over of tekort in Begroting 2024	-190	-2.102	-1.739	800	1.383

Tot en met 2027 geeft dit IHP overschotten in de Begroting van de gemeente. Vanaf 2028 moet er geld bij. In 2028 een bedrag van € 800.000 en in 2029 structureel € 1.383.000.

Zoals bij de kanttekeningen gesteld zijn bovengenoemde bedragen op basis van stichtingskosten. Eventuele aanvullende kosten als tijdelijke huisvesting en sloop komen nog bovenop de bedragen in de tabel.

Bij groei van het aantal leerlingen krijgt de gemeente ook meer geld in het gemeentefonds. Dat is niet meegenomen omdat de exacte groei van een aantal factoren afhankelijk is. Het effect hiervan zal relatief beperkt zijn.

Kanttekening kengetallen Kwaliteitskader Huisvesting van Ruimte-OK

Bij de kanttekeningen is vermeld dat de daadwerkelijke bouwkosten op dit moment hoger zijn dan de norm van de VNG. Als wordt uitgegaan van de kengetallen uit het Kwaliteitskader Huisvesting van Ruimte-OK ontstaat het onderstaande beeld. Ook hier is Commanderij College uitgezonderd, de daarvoor opgenomen bedragen komen uit het recente raadsvoorstel.

School (alle bedragen * € 1.000)	SK	2025	2026	2027	2028	2029
De Kleine Kapitein	404	0	24	24	23	23
Kindcentrum Berglaren	7.398	0	0	444	437	431
Duo-school Doonheide tijdelijk	PM	0	0	PM	PM	0
Jenaplanschool De Pandelaar	6.768	0	0	0	406	400
Commanderij College Macropedius	38.680	0	0	0	2.229	2.195
Duo-school Doonheide permanent	11.279	0	0	0	0	677
SBO Petrus Donders	6.708	0	0	0	0	0
OBS 't Einder	5.663	0	0	0	0	0
Totaal	76.900	0	24	467	3.096	3.726

Communicatie

Na akkoord door de raad wordt het besluit en het definitieve IHP Onderwijs Gemert – Bakel 2024 – 2040 toegezonden aan alle schoolbesturen. Ook plaatsen we een persbericht om inwoners te informeren over de grote lijnen.

Uitvoering

Na akkoord door de raad worden de bedragen uit de investeringsagenda opgenomen in de Kadernota 2025. De schoolbesturen kunnen de komende jaren genoemde voorzieningen aanvragen bij de gemeente. Aangezien het IHP inzicht geeft op de korte en middellange termijn, is het dan ook niet meer de bedoeling om buiten het IHP om huisvestingsaanvragen te doen (tenzij er sprake is van calamiteiten). Aanvragen worden altijd getoetst aan het IHP.

In de huidige Verordening is nog sprake van jaarlijkse aanvragen, die opgenomen worden in het Programma Huisvesting Onderwijs. De Verordening wordt hierop in 2024 aangepast.

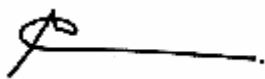
Bijlagen

1. Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Gemert - Bakel 2024 – 2040
2. Verslag OOGO IHP 2024 – 2040 d.d. 5 februari 2024

Gemert, 5 maart 2024

het college van burgemeester en wethouders,
de loco secretaris,

de burgemeester,

A. van de Voort

ing. M.S. van Veen